

Vannak dolgok, amikről azt hisszük, hogy régen feledésbe mentek, ám egyszerre csak újból megjelennek. Ilyen az asztrológia is. Nyugaton már megint hatalmas irodalma támadt s különösen folyóiratokban sűrűn esik szó róla. Az Egyesült Államokban kerekén 25.000 ember vallotta legutóbb kenyérkereső foglalkozásának az asztrológiát. Hangzanak el közben olyan állítások is, hogy az asztrológia egyenesen beleillik a keresztény világképbe. Nem fog ártani tehát, ha mélyére nézünk a kérdésnek. Eligazításért bizvást fordulhatunk ahhoz a komolyan elemző tanulmányhoz, amelyet *Julius Seiler* svájci teológiai professzor tett közzé az *Anima* hasábjain.

*

Az asztrológia vagy csillagjósolás aipaja az a feltevés, hogy a csillagos égen észlelhető alakzatok és folyamatok — a „konstellációk” — messze-menően befolyásolják a földi viszonyokat, kiváltképpen az emberi életet. Az egyének sorsára, úgymond, döntő hatással van az az állás, amelyet születése időpontjában foglalnak el a csillagok. Az erre vonatkozó fontosnak tartott adatoknak rajzban való ábrázolását nevezzük születési horoszkópnak, amelyet azután az asztrológusok az asztrológia szabályai szerint értelkelnek. Azt ugyanis, hogy a születés pillanatában észlelt „sziderikus viszonyok” milyen jelentőséggel bírnak az ember életre, az asztrológus részletes táblázatokból következteti ki. Ezek a táblázatok lényegileg ma is az ósrégi asszír-babilon forrásokra támaszkodnak, amelyeket Kr. u. 150 körül Ptolemeus „Tetrabiblos” című klasszikusnak tekintett művében foglalt össze. A csillagjósolás számára kiindulásul a tizenkét „háza”, vagyis a születési időpont által meghatározott mennyei térségekre, a tizenkét állatkörre és a bolygókra vonatkozó adatok szolgálnak. A bolygókhoz ősi szokás szerint a Napot és a Holdat is hozzászámítják. Mindezek az adatok azonban nem elszigetelten, önmagukban fontosak, hanem mert belőlük kell megállapítani az égitestek, különösen a bolygók állásának egymáshoz való viszonyát, az úgynevezett „aszpektusokat”. Az említett asztrológiai táblázatok mondják meg azután, hogy micsoda kapcsolatok

állnak fenn a csillagos ég aszpektusai és az akkor született ember életének várható menete között. A táblázatok szerkesztői az ősi mithológiák csillag-szimbolikáját hasznosították erre a célra. A bolygók és csillagképek, mint tudjuk, istenek, héroszok és állatok neveit viselik s az asztrológusok az idevágó mithoszok értelmében képzeltek el azok befolyását a föld lakóira.

A jósítás és jövendölés a legismertebb, de nem az egyedüli feladat, amelyet az asztrológusok maguk elé tűznek. Sőt, mint Seiler kiemeli, ma éppen azt figyelhetjük meg, hogy magyarázataikkal mindinkább a pszichológia területére mennek át. Az asztrológusok tekintélyes része vélekedik már akként, hogy a csillagoknak a születés időpontjára kiszámított állása az ember életének nem annyira a külső eseményeit, mint a pszichikai „sors-tényezőit” határozza meg. Eppen ezért ezek az asztrológusok a lélekelemzés és a jellemvizsgálatot mondják az asztrológia legfőbb teendőjének.

*

Az asztrológia — állapítja meg Seiler — sem a felfogást és gyakorlatot, sem a művelőt tekintve nem egységes képződmény. Jóhiszemű és komolyan gondolkodó asztrológusok — mert ilyenek is vannak — maguk is különbséget szeretnek tenni egy „hamis és babonás” és egy „megalapozott és jogos” asztrológia között. Igyekeznek is elhárítani magukat a „diletáns csillagjósoktól”. Ha tehát tárgyilagosan akarjuk elbírálni az asztrológiát, nekünk is elsősorban ennek a csoportnak elméleteit és teljesítményeit kell szemügyre vennünk.

Mínthogy az asztrológusoknak nincs átfogó szervezetük és hiányzik az irányadó vezetés, nem csodálkozhatunk azon, hogy semmiféle egységes és általánosan elismert asztrológiai rendszer sem alakulhatott ki. Az állítólagos asztrológiai tapasztalatok eredeti állományához az idők folyamán újabb és újabb hozzáfűzések és kiigazítások járultak, amelyeknek értékéről még a „beavatottak” is lényeges pontokban eltérően vélekednek. De még ha lennének is az asztrológiai értelmezésnek általánosan elfogadott, „kánonserű” szabályai, akkor sem volna semmi remény a magyarázatok egyön-

tetésére. A helyzet ugyanis az, hogy a csillagászati adatokat oly sokféleképpen kombinálhatjuk s ezzel együtt az emberi sorsra vonatkoztatott értékelésük is annyira változó, hogy az asztrológusnak mindig magának és egyénileg kell választania közülük. S nyilvánvaló, hogy ezzel már fel is kell adni az egyértelmű megfelelések elvét.

A csillagok ráhatásait az emberi sorsra vagy fatalisztikusan, vagy az ember viszonylagos cselekvési szabadságának szellemében gondolhatják el az asztrológusok. Az eredeti felfogás kétségkívül a fatalisztikus volt: megszabott sorsát senki sem kerülheti el. Ma általában az a nézet az uralkodó, hogy a konstellációk jelentős játéktérrel hagynak az ember szabad cselekvései számára, mert csak a hajlamok és hajlandóságok következnek a csillagok állásából, nem maguk a cselekvések. Másfelől a csillagokat vagy okoknak képzelik el, amelyek az emberi sorsot, illetve a lelki alkatot valami módon meghatározzák — ez a kauzális felfogás —, vagy csupán szimbólumokat, illetve jeleket látnak a konstellációkban, amely szimbólumokból, illetve jelekből az emberi sorsot kiolvashatónak vélik — ez a szimbólikus felfogás. Azoknak az ellenvetéseknek nyomán, amelyeket természettudományos oldalról felhoztak a kauzális szemlélet ellen, ma már a szimbólikus felfogás egyre általánosabbá válik. Arra azonban, hogy mi lehet szerintük a megfelelések mélyebb oka, a szimbólisták még kevésbé tudnak válaszolni, mint a kauzalisták. Érthető, ha elmenttben a közkeletű hiedelmekkel az asztrológusok is inkább csak „megalapozott feltevésekre“, „bizonyos fokú valószínűségekre“ utalnak magyarázataikban, nem pedig biztos felismerésekre.

*

Szívesen hivatkoznak az asztrológusok arra az állítólagos körülményre, hogy a konstellációk értelmezésének szabályai az évszázadok, sőt évezredek tapasztalatai szerint helytállóknak bizonyultak. A valóság azonban az — mutat rá Seiler —, hogy minden horoszkóphoz nagy számban fűznek olyan állításokat, amelyek vagy igen homályosak, vagy egészen általánosságokban mozognak. Így azután függetlenül attól, hogy megállják-e helyüket vagy sem az értelmezési szabályok, mindig megvan a valószínűsége annak, hogy

a jövendölések egy része valóban bekövetkezik. Különösen fennforog ez abban az esetben, ha az asztrológus ismeri a horoszkóp tulajdonosának addigi életét. Számolni kell továbbá azzal a lélektanilag érthető ténnyel is, hogy a horoszkóp tulajdonosa, ha hisz az asztrológiában és ismeri a számára megadott prognózist, akkor valamiféle, akár tudatos, akár tudattalan, szuggesztív-alá is kerül, amely cselekvéseit a horoszkóp szellemében irányítja és kezdeményezéseit a jóslásnak megfelelően erősíti vagy bénítja. Semmiképpen sem elhanyagolható mozzanat azután, hogy amíg az asztrológiai „találatok“ feltűnést keltenek, addig a tovább már nem érdekes kudarckok hamar feledésbe mennek. Kepler állapította meg: „A dolgok eltalálását emlékezetben tartják... elhibázásukat elfelejtik, mert semmi különös bennük. Ekként marad meg az asztrológus becstülete.“ S az is közismert, hogy az asztrológusoknak mi sem könnyebb, mint kibújni a számonkérés alól. A „tévedéseket“ már Ptolemeus a kedvezőtlen körülményekre vezette vissza: az aszpektusok félrenézése, a születési idő pontatlan megjelölése, hibás értelmezési rendszer választása stb.

Tegyük fel azonban, hogy az asztrológia valóban különös teljesítményeket és sikereket sorolhat fel. Vajon ezzel már azt is igazolta volna, hogy a csillagok határozzák meg vagy legalább is befolyásolják az emberi sorsot? Gondoljuk meg, hogy az asztrológusok folyton hangsúlyozzák: munkájukat „jó órában“ kell végezniök, különleges „intuíción“ nélkül nem juthatnak célhoz, a horoszkóp fölött „tempósan“ kell elmékedniök. Mi más ez — kérdi Seiler —, mint annak nyílt bevallása, hogy nincsenek egyértelmű kapcsolatok a csillagok állása és az emberi sors között? Ha feltűnés nélkül is, valójában egy új, döntő s általuk sem ellenőrizhető tényezőt iktatnak közbe a „jó óra“, az „intuíción“ alakjában. Megcáfolhatják-e tehát azt a már sokszor elhangzott feltevést, hogy jóslásaik esetleges sikerét a „világoslátásnak“ köszönhetik, amely az intuíción mögött húzódik meg?

„Világoslátáson“ tudvalevően a megismerés bizonyos rendkívüli, „okkult“ fajtáját értjük, amely a legkülönbözőbb formákban és a legváltozatosabb körülmények között léphet fel. Parapszichológiai kísérletek tanúsítják, hogy

van „világoslátó“, aki az inga lengésének módjából olykor a legérdekesebb rejtett dolgokat és összefüggéseket fedezi fel. Holott az inga mozgása nincs semmiféle belső kapcsolatban a megismerés tárgyával, ugyanúgy mérőben külsőleges, mint a konstellációk viszonya is az emberi élethez. Tudományos módszerességgel eljárva tehát az asztrológiai megismerés problémáját sem szabad önmagában szemlél-nünk, függetlenül az „okkult“ megismerés rendelkezésünkre álló, kivizsgált eseteitől. Azt a feltevést, hogy egyes csillagjósolások sikerében valamiféle „világoslátás“ viszi a szerepet, csak akkor zárhatnók ki bizonyossággal, ha a megfelelések a sziderikus és a földi adottságok között egyértelműek lennének, azaz, ha az asztrológusok munkájában semmi tér sem maradna az „intuíción“ számára. Ez azonban éppen annak a felfogásnak mond el-le, amelyet maguk az asztrológusok vallanak.

Végeredményben tehát oda kell következtetnünk, hogy amennyiben be-vélik a csillagjósolás, ezt vagy a véletlennek, vagy a „világoslátás“ valami különös formájú adottságának tulajdoníthatjuk. Ha pedig a véletlent számításon kívül hagyjuk, akkor is kétségtelen, hogy nem a csillagok állása és az értelmezési szabályok a tulajdonképpeni forrásai a megismerésnek, s hogy azok, akik ezt a mesterséget gyakorolják, jogtalanul hivatkoznak a csillagokra és nevezik magukat „asztrológusoknak“. Érdekes különben, hogy a „világoslátásnak“ ezt az elméletét megtaláljuk már Szent Ágostonnál, aki a „De Genesi ad litteram II. 37“ című értekezésében megjegyzi: „ezért tehát vallanunk kell, hogy amikor azok (az asztrológusok) igaz dolgokat mondanak, bizonyos okkult indításból mondják, amelyet az emberi elme időnként tudattalanul átél.“ Josef Plenk, aki a „Hochland“ számára írt tanulmányt az asztrológiáról, akként nyilatkozik a szóbanforgó magyarázasi lehetőségről: „Azt hiszem, hogy egyes asztrológusok találó, olykor szinte meg-hökkentő közléseit nem asztrológiai ismeretekre kell visszavezetnünk, hanem ma még kevésbé kivizsgált parapszichikai képességekre. Mondhatni, hogy a horoszkóp itt a kioldó szerepét viszi, amely által a tudatalatti észlelések tudatossá válnak.“ S idézhetnénk más szerzőket is, akik magyarázatul a „világoslátásra“ gondolnak.

Ha azonban csak a lehetősége is van meg a „világoslátással“ való magyarázatnak — emeli ki Seiler —, akkor is kézenfekvő, hogy aki maga is nem jártas az asztrológiában, soha sem képes ítéletet mondani az asztrológiai jósolásoknak a csillagállásokkal kapcsolatban megbízhatóságáról. Az legfeljebb azt állapíthatja meg, hogy bizonyos későbbi történések megegyeznek az asztrológusok korábbi közléseivel. Am mindig rejtve marad előtte, hogy az asztrológusok közlései megegyeztek-e a csillagok állásával. Az asztrológia megbízhatóságát illetően tehát soha sem hivatkozhatunk a „laikusok“ tapasztalásaira.

*

Döntő kérdés így, hogy találunk-e és milyen mértékben találunk asztrológiai teljesítményeket, amelyek többet kell, hogy jelentsenek a „világoslátás“ valami külön fajánál. Kínálkozik egy szigorúan tudományos eljárás, amely lehetővé tenné a kérdés eldöntését, nevezetesen a statisztika. Minthogy egy ilyen vizsgálódásban maguk az asztrológusok is a legnagyobb mértékben érdekeltek, többen közülük meg is próbálkoztak vele. Igen nehéz és időrabló matematikai feladatra vállalkoztak ezzel, mert egyes esetek óriási tömegét kell feldolgozniok, gondosan kiszűrve belőlük a különböző hibaforrásokat. Mint várható volt, az eddig közzétett asztrológiai statisztikák értékéről igen eltérnek a vélemények. Egyes asztrológusok azt állítják, hogy a statisztikai kimutatások végérvényesen igazolták őket, az elővigyázatosabb asztrológusok azonban főlöttébb tartózkodóak és arra hivatkoznak, hogy a statisztikai kutató módszereket még nem tudták eléggé kiépíteni ezen a területen. Mindazok pedig, akik az asztrológiát nem kifejezett barátsággal kezelik, egyöntetűen hangoztatják, hogy az eddig felsorakoztatott adatok csopet sem meggyőzőek. Seiler szerint föltétlenül kívánatos lenne, hogy a komoly tudományos vizsgálatokat olyan szakemberekre bizzák, akik nincsenek érdekelve az asztrológiában. Kérdés azonban, hogy egyáltalán mód nyílhatik-e ilyen elfogulatlan vizsgálatokra. Azokat a megnyilatkozásokat tehát, amelyek az asztrológiáról, mint „szigorúan matematikai alapon álló tapasztalati tudományról“ beszélnek, továbbra is megtévesztőknek és valótlanoknak kell minősítenünk.

A statisztikai ellenőrzés kísérletei nem maradtak azért hatás nélkül az asztrológia képviselőire. A legtöbb asztrológus nyíltan bevallja, hogy értelmezési szabályaik egész rendszerét revízió alá kell venni s jobban hozzáigazítani a tapasztaláshoz. Ugyanakkor azonban megszóltattak nem kis számban olyan asztrológusok, akik elvileg is elutasítják, mint illetéktelen beavatkozást, a tudományos módszerek alkalmazását. Ezek azt mondják, hogy a tudományosságot semmiképpen sem fogadhatják el kritériumnak az asztrológiában. Világos azonban — jelenti ki Seiler —, hogy az ilyesféle óvások nem menthetik meg az asztrológiát attól, hogy tudományos oldalról is vizsgálat alá vonják.

*

Hogy a csillagjósolásról elvi itéletet formálhassunk, induljunk ki abból a felfogásból, amelyet ma vezető asztrológusok képviselnek s amely Erich Vermehren következő szavaiban jut kifejezésre: „Hogy megvannak ezek az összefüggések, azt megmutattuk... Hogy azonban miként jöttek létre és milyen természetűek, azt remélhetően soha sem fogjuk megtudni, hogy a 'misztérium' megmaradjon. 'Misztérium' — ez tehát a felelet arra a kérdésre, amelyet feltettünk. Azzal pedig, hogy az asztrológia misztériumra támaszkodik, már ki is vonta magát az okoskodó ész ítélete alól...“

Babonás gyakorlat tehát az asztrológia? Az asztrológusok persze tagadják, azt azonban egyikük sem árulja el, hogy mit értenének ők a babonán. A mi álláspontunk szerint a babona ebben az esetben ezt kell jelentse: ismeretlen dolgok kutatása olyan eszközökkel, amelyek sem önmagukban, sem Isten rendelkezéséből nem alkalmasak arra, hogy a kívánt ismeretek birtokába juttassanak minket. Már most a csillagok állása a születés időpontjában alkalmas eszköz-e az emberi jellem és életsors kutatására? Igen, válaszolják az asztrológusok, az összefüggéseket ugyan mélységes titok fedi, a csillagok azonban a tapasztalás szerint és nyilván Isten rendelkezéséből is feltárják az emberi sorsokat! Ez az álláspont meglehetősen következtelen. Mert ha egyszer teljességgel ismeretlen az asztrológiai összefüggések háttere, akkor még a csillagjósolás állítólagos sikerei sem jogosítanak fel arra

a következtetésre, hogy ez a megismerési út megfelelne Isten rendelkezésének. Az asztrológusok minden ilyen irányú hiedelme annak feltételezését jelenti, hogy Isten a pogány mithológia segítségével fedi fel a csillagjósoknak az emberek sorsát! Mint már kiemeltük ugyanis, az asztrológiai értelmezési szabályok mind az ősi keleti népek képzeletdús többistentáiban gyökereznek. És ha ma szeretnék is némely asztrológusok lehántani magukról azt a mithológiai köntöst, akkor is kénytelen kitartani mindegyikük ama tétellel mellett, hogy az asztrológiai szabályok annakidején a pogány mithológia jegyében bizonyultak helyeseknek. Így azután azt sem csodálhatjuk, hogy a nagy tömegek az asztrológiát szinte szükségyszerűen babonás módon fogják fel.

Az akarat szabadságát azzal az állításukkal szokták figyelembe venni egyes asztrológusok, hogy ők nem magukat az emberi cselekvéseket, csupán a lelki hajlamokat hozzák kapcsolatba a csillagokkal. Minthogy azonban másfelől mindig hangsúlyozzák, hogy az asztrológiai megfigyelések háttérben lévő tényezői felől teljes tudatlanságban vagyunk, az asztrológusnak, ha következetes, a szabadság vagy végzettség kérdését is megoldhatatlannak kell tekintenie.

A skolasztikus tudomány — írja a továbbiakban Seiler — a történet során változó magatartást tanúsított az asztrológia irányában. Időnként tekintélyes szerzők, olykor az egyházi hierarchia csúcsához tartozók is, kiálltak a csillaghit valamilyen mérsékelt formája mellett. Maga a keresztény teológia azonban sohasem került benső kapcsolatba az asztrológiával. Az asztrológiai szótárból vett egyes kifejezéseket, amilyenek, természet, a Szentírásban is található, nem foghatjuk fel úgy, mint a csillaghit helyeslését vagy ajánlását. Ezek kizárólag csak utalások egy akkori asztrológia létezésére. Határozottan vissza kell tehát utasítanunk azt a nézetet, amelynek az egyik svájci lap adott hangot nemrégiben, nevezetesen, hogy az asztrológiát, a már „6000 éves gyakorlatot“, a pogány és kereszténységelötti mithológiának ezt a termékét „mint az egyház elkallódott gyermekét“ vissza kellene hozni „az elhagyott otthonba“. Méltán kérdi Seiler: miért nem mondjuk a ptolemeusi világméretet is,

amelyért az egyház oly sokáig síkra szállt, „az egyház gyermekének”? Az asztrológia semmiképpen sem ügye a „keresztény kultúrának”.

Némely „csillaghívők”, akik sem az asztronómiába, sem az asztrológiába nem pillantottak bele mélyebben, még ma is elhiszik a csillagok közvetlen ráhatását az emberi sorsra. Nem néhez meggyőződünk ennek a hitnek tarthatatlanságáról. Ez a hit egyrészt a régieknek azon a hamis hiedelmén nyugszik, hogy a csillagok összes hatásai a földön, mint a világmindenség vélt középpontjában gyűjtőlegesen módjára összegeződnek. Másrészt azon az előítéleten, hogy az ember pszichikai tulajdonságai csak a születéskor dőlnek el, nem pedig már a két öröklési anyag egyesülésekor, mint ahogy a mai örökléstudomány tanítja. Bizonyos, hogy minden földi élet és valamennyi meteorológiai történés a napsugárzás következménye. A Nappal és a Hold-dal szemben azonban a bolygók és az állócsillagok hatása teljesen jelentéktelen. Az állatkör csillagképei pedig, amelyeknek az asztrológusok eredetileg oly fontos befolyást tulajdonítottak, nem egységes csillagcsoportok, amelyek mint ilyenek valami különleges hatást gyakorolhatnának. Ezeket csupán a véletlen földi perspektíva fogja össze csillagcsoportokká, amelyek az évezredek múlásával folyvást változtatják alakjukat. A látszólagos nap-pálya, az ekliptika tavaspontjának eltolódása miatt ezek a csillagképek egyébként is elvesztették minden jelentőségüket és csupán „állatkör-jegyekké” váltak, vagyis egy költött égi körnek csupán elgondolt részleteivé. Még aki csak csekély asztronómiai ismeretekkel rendelkezik, ma már az is fantasztikusnak fog találni minden kísérletet arra, hogy az asztrológiától követelt megfeleléseket kauzálisan magyarázzák.

Mint említettük, az asztrológia irányadó művelői a természetudományos kritika nyomására fel is adták már a kauzális magyarázatot, s amit állítanak, csupán egy „jelképes párhuzamosság” a sziderikus és a földi történésnek között. Ezzel a természetudomány oldaláról emelt bizonyos ellenvetések tárgyaltalanok lettek. Kérdés azonban, hogy ez az elkanyarodás az eredeti felfogástól nem szorítja-e még inkább sarokba az asztrológiát. Mint-hogy a csillagok mozgásai meg nem

változó törvények szerint folynak, a szimbolikus asztrológiából az a szűkségszerű következtetés adódnék, hogy Isten, akit a keresztény hit az összes teremtmények és az említett jelképvonatkozások szerzőjének tekint, az emberi élet alakításában a Kepler-, illetve Newton-féle mozgási törvényekhez s ezek tetejébe még a földközpon-tisági szemléletmódhoz lenne kötve. Ha viszont megengedjük, hogy Istennek szabad játéktere van a szimbolika alakításában, akkor meg éppenséggel nem egyedül a csillagokból olvasnánk ki az asztrológusok az emberi sorsot, s a csillagjósolás így — mint már utaltunk rá — „világoslátássá” válik. Nem is találunk asztrológiai írásokat, amelyek a szimbolikus felfogást végig mernék gondolni. A támadásokkal szemben az asztrológusok mindig megelégszenek olyan feltételekkel, amelyekkel a helyzetet pillanatnyilag menthetőnek vélik.

Megkérdelhetné valaki: ámde vajon nem azt az „egységes, az élet összes jelenségeit átfogó világgépet” jeleníti-e meg az asztrológia, amelyet „a racionális természetudomány nyomán elvesztettünk”, s amely az isteni tevékenység „elmélyült megismerését” teszi számunkra lehetővé? Ez az „egységes világgépre” való hivatkozás, amellyel minduntalan találkozunk az asztrológiai írásokban, valóban sokszor megvesztegetően hat az egyszerű olvasóra — állapítja meg Seiler.

Hogy vagyunk azonban ezzel az egységgel? Egységes világgépet alaphat-e meg az érzelmi feltételezése annak, hogy az asztronómiai folyamatok összefonódnak az emberi léttel, avagy a pusztá utalás egy minden létezőt átfogó analógiára? Nem szétrobbantja-e ezt az egységet már az asztrológiai szimbolika önkénye is, amikor megkísérli a pogány mithológiát összeolvasztani a keresztény eszmekincsessel? Hol marad a világgép egysége, ha döntő kérdéseknél olyan összefüggésekre utalunk, amelyeknek lényegét „remélhetőleg soha nem tudjuk meg, hogy a „misztérium” megmaradjon”? Egységes világgéphez — szögezi le Seiler — nemcsak az szükséges, hogy az elgondolt koncepció átfogó legyen, hanem mindenekelőtt az, hogy ez a koncepció valóban megállja a helyét egy zárt és minden oldal felé kiépült gondolatrendszerben, s hogy azt más források-

ből származó ismereteinkkel is össze tudjuk egyeztetni.

Mondáknak, mithoszoknak és szimbólumoknak kétségkívül nagy jelentőségük van a népek és az egyének életében. Általános felfogás szerint a „tudattalan“ dolgozik itt, amely minden okoskodást megelőzve az alany előtt ismeretlen tartalmakat és törekvéseket vetít ki a tárgyi világba. Az asztrológia azonban lényegesen többet ölel fel, mint mithoszok és képek tömegét. Jelképes vonatkozások átfogó rendszereként lép eléünk, amely az önmagába záruló körhöz hasonlóan a tudatostól és tudattalantól függetlenül az egész emberiséget és minden egyes embert magában foglal. Emellett meg kell gondolnunk, hogy a mai ember teljesen elvesztette kapcsolatait a csillagos éggel, és hogy a csillagok bonyolult mozgásai nem esnek már bele abba a körbe, ahol az ember még jelképes vonatkozásokat keres. Azután pedig az asztrológia értelmezési szabályokkal dolgozik s egyedül ezek a szabályok teszik számára lehetővé, hogy az állítólagos szimbólumokat konkrétan kiértékelje és térben, időben és egyedileg meghatározott jóslásokká sűrítse. Azt a gondolkodót tehát, aki kritikai álláspontra elveti az asztrológiát, még korántsem érheti az a szemrehányás, hogy egyoldalúan racionalista felfogást képvisel, vagy hogy tagadja a mithoszok és szimbólumok jelentőségét, sőt értékét az emberi élet számára.

Az asztrológia mai terjedésének fő oka kétségkívül az isteni gondviselésben való hit megfogyatkozása. Az elvesztett hit helyébe sokan keresnek pótlékot a csillagjósnál, akinek titokzatos tabelláit és szimbólumait a kevésbé művelt ügyfél szemében a magas tudományosság nimbusza övezi. Végtére is a horoszkóp rendkívül tudományoskodó és szuggesztív szaknyelven adja tudtára, hogy minek néz elébe és mitől kell óvakodnia. A saját felelősség tudatának a „csillaghívók“ itélőképtelen tömegénél így szükség-szerűen meg kell rendülnie. A szuggesztív befolyásnak, amelyet az asztrológiai írások állandó olvasása gyakorol, huzamos időn át nemcsak a képzetlen, de még az egyébként itélőképes ember is nehezen állhat ellen.

*

Asztrológusok köréből merült fel az a kívánság, hogy olyan „jelentős böl-

csesség-tant“, amilyen az asztrológia, csakis „hozzáértő szakemberektől“ szabadna fogadni. A népies és laikus asztrológia, úgyemond, könnyen megmérgezi a lelkeket. Tegyük fel tehát — írja erre vonatkozóan Seiler —, hogy a kétes szándékú asztrológusok mellett „komoly gondolkodásúak“ is vannak. Ám ki tudná keresztül vinni ezt a megkülönböztetést s ilyen módon megvédeni a közönséget a „dilettánsoktól“? Akadnak talán asztrológusok, akik elismerik, hogy nem vehetjük őket komolyan? Világos, hogy nincs az a fórum, amely igazolványt állíthatna ki „a szakemberek“ részére s ezzel elhatárolná őket a „dilettánsoktól“.

Voltak már olyan hangok is, hogy a „komoly asztrológia“ osztja a „különös veszélyességét“ mindazoknak a hivatásoknak, amelyek nemcsak elméletben, de gyakorlatban is foglalkoznak az élő emberrel, mint az orvoslás, a nevelés, a jogszolgáltatás vagy a lelkipásztorkodás. Ami a legutóbbit illeti — jegyzi meg Seiler —, ki kell emelnünk, hogy a lelkipásztorkodás isteni intézményen nyugszik, egységesen és szigorúan van megszervezve, a felsőbbség állandó felügyelete alatt áll, ellenőrzött tanulmányokat és vizsgákat tételez fel és az isteni kinyilatkoztatás tiszta forrásaiból táplálkozik. Az asztrológiánál lényegesen más a helyzet.

Aki tehát katolikusnak vallja magát, az asztrológia semmiféle formájával szemben sem helyezkedhetik más álláspontra, mint a teljes elutasítására. Elsősorban alapvető elvi megfontolások miatt. A lelkipásztornak azt is különösképpen szem előtt kell tartania, hogy a gyakorlatban nem lehet különbséget tenni a tudományos célzatú asztrológiai próbálkozások és a merőben dilettáns jövődölgetések között. A fenntartásos ítélkezések így mindig csak a vulgárasztrológia malmára hajtánák a vizet. Hogy pedig utóbbi nem mindig ártalmatlan játék, arra megdöbbentő adalékkal szolgál emlékiratában Schwerin von Krosigk, aki elmondja, hogy Hitler még 1945 április közepén is buzgón magyaráztatta magának azt a horoszkópot, amely ugyanennek a hónapnak végére az ő ember-telen rendszerének döntő győzelmét ígérte.